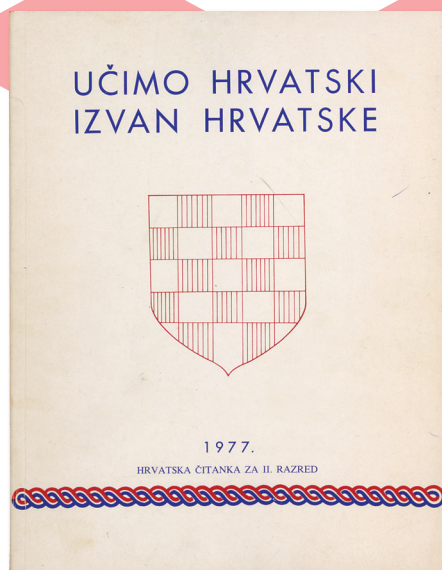

with cultural and artistic life in Croatia, the country of origin of their parents. This had to be done with due attention also to the context of their particular local surroundings, which was often the requirement of the sponsoring educational institutions of the host countries.

In the middle of the 1970s of the last century, the study of the Croatian language and culture was introduced to high schools and universities (Macquarie University in Australia and the University of Waterloo in Canada), which required the preparation of text books and manuals also for these higher levels of learning. Some examples of these are also featured in this exhibition. Included in this category is the book *Dike ter hvaljen'ja / Glory and Fame*, a reader for the study of the Croatian Renaissance literature, authored by Valdimir Bubrin and Vibnko Grubišić. The literary texts are arranged in three languages: the original 16th century Croatian, contemporary Croatian and English translation, along with a glossary of words that differ from modern Croatian.

The books presented here are not all intended exclusively for Croatian "Saturday" schools and for students of Croatian studies. They are also intended for all those interested in the Croatian language and culture regardless of where they live. Noteworthy in this regard is the book about the Croatians of the United State by Vladimir Novak, the exceptionally valuable Mouton *Croatian Reader With Vocabulary* compiled by Ante Kadić, and the more recently published anthology, *The Canon of Croatian Poetry, 1450-2000*, selected and translated by Ivo and Vinka Šoljan.

We hope that this exhibition will contribute to a better appreciation of the dedication of Croatians in preserving the Croatian language in overseas countries.

Impresum/Imprint

Nakladnik / Published by:

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

Za nakladnika / For the publisher:

prof. dr. sc. Ivanka Stričević

Urednica/Editor:

Nela Marasović

Grafički dizajn / Page layout:

Goran Hasanec

Lektura / Copy-editing:

Zrinka Mikulić

Tisak / Printed by:

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

Naklada / Print run:

300 primjeraka

Izložba Udžbenici i priručnici hrvatske nastave u inozemstvu u 20. stoljeću

Exhibition Textbooks and manuals for teaching Croatian abroad in the 20th century

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
18. – 27. rujna 2024.

National and University Library in Zagrebu
18 – 27 September 2024

Organizatori/Organizers:

O izložbi

Izložba *Udžbenici i priručnici hrvatske nastave u inozemstvu u 20. stoljeću* organizirana je uz međunarodnu znanstveno-stručnu konferenciju *Škole hrvatskoga jezika i kulture u prekomorskim zemljama uz obilježavanje 50 godina osnivanja Hrvatskih izvandomovinskih škola Amerike i Kanade (HIŠAK-CSAC)* koja se 19. i 20. rujna 2024. godine održava u Hrvatskoj matici iseljenika.

Većina izložene građe dio je Zbirke inozemne *Croatice* Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu koja u svojem fondu čuva djela hrvatskih autora tiskana izvan granica Hrvatske, djela inozemnih autora s temom Hrvata i Hrvatske (hrvatska knjiga u inozemstvu), iseljenički tisak i tisak hrvatskih manjina i Hrvata izvan Hrvatske. Preostalu građu prikupili su dr. sc. Vladimir Bubrin i prof. dr. sc. Vinko Grubišić koju će oni po završetku izložbe donirati Zbirci inozemne *Croatice*.

Na izložbi su većinom izloženi školski priručnici, udžbenici i školska pomagala priređena uz odobrenje, a nerijetko i uz financijsku pomoć obrazovnih ustanova zemalja u kojima su se predavali odnosno predaju hrvatski jezik i kultura. U Australiji i Kanadi već od sedamdesetih godina prošloga stoljeća hrvatski jezik prihvaćen je kao školski predmet ravnopravan bilo kojemu drugom školskom predmetu. U vrijeme kada je nastajala većina ovih školskih priručnika i udžbenika, nije bila moguća suradnja s tadašnjim hrvatskim kulturnim i odgojno-obrazovnim ustanovama, što je imalo svoje nedostatke, ali i prednosti u tome što su se hrvatski jezik i hrvatska kultura sagledavali u potpunosti, a ujedno i u neovisnosti od bilo kojih ideoloških primjesa ili pak utjecaja susjednih jezika.

S obzirom na to da je nastava hrvatskoga jezika i kulture obuhvaćala tri do četiri sata tjedno, i to uglavnom subotom, nastojalo se odabirati takve tekstove koji bi što bolje motivirali djecu da uče jezik kao nešto izvan njihova školskog vremena.

Školskim priručnicima nastojalo se obuhvatiti sva jezična govorna područja, ali su tekstovi uglavnom težili učeničkomu poznavanju hrvatskoga standardnog jezika. Nerijetko je iz tih priručnika i udžbenika vidljivo da su se u školama nastojale organizirati priredbe najčešće za Majčin dan, blagdan svetoga Nikole, Božić ili za kraj školske godine. Mnogo se pozornosti posvećivalo slovničkim pravilima, ali je uvijek trebalo paziti da predavanje gramatike bude u skladu s poznavanjem gramatičkih pravila prvoga jezika učenika kojim su se služili uglavnom posvuda, izvan crkve i obiteljskoga doma. Uvijek se nastojalo da nastava hrvatskoga jezika i kulture bude što više u skladu s kulturnim i umjetničkim osobitostima Hrvatske. Pri tome su se trebale uzimati u obzir okolnosti zemlje u kojoj su djeca pohađala redovitu školu, što su ujedno nerijetko bili i zahtjevi odgojnih ustanova određenih zemalja. Polovicom sedamdesetih godina prošloga stoljeća hrvatski jezik i kultura uvodi se u srednje škole Kanade i početkom osamdesetih u srednje škole Australije, a 1983. naporima hrvatskih iseljenika utemeljuje

se Prva katedra hrvatskoga jezika u svijetu na Sveučilištu Macquarie u Australiji i 1988. godine na Sveučilištu Waterloo u Kanadi, pa je i za tu razinu trebalo prirediti priručnike i udžbenike koje su odobrile državne ustanove. Neki od njih izloženi su i na izložbi. Za studij hrvatske renesanse priređena je i trojezična čitanka hrvatske renesanse *Dike ter hvaljen'ja*, gdje je dostupna izvorna inačica teksta s prijevodom na suvremeni hrvatski i engleski jezik s rječnikom pojmova koji su različiti od suvremenoga hrvatskoga jezika.

Osim udžbenika i priručnika za škole, na izložbi se mogu vidjeti i druga značajna publicistička dostignuća Hrvata u dijaspori, među kojima se ističu fotomonografija *Croatians in America* Vladimira Novaka o Hrvatima u Sjedinjenim Američkim Državama i u Hrvatskoj vrlo rijetko spominjana *Hrvatska čitanka* Ante Kadića koja je nastala i objavljena izvan HIŠAK-ovih i općenito izvan hrvatskih izdanja. Pravi je poetski doživljaj nedavno objavljena antologija hrvatske poezije na engleskome jeziku pod nazivom *The Canon of Croatian Poetry, 1450-2000*, za koju su pjesme odabrali i preveli bračni par Ivo i Vinka Šoljan.

Nadamo da će vas izložba približiti dugogodišnjim kulturnim i odgojno-obrazovnim ostvarenjima Hrvata u prekooceanskim zemljama.

About the exhibition

The exhibition, *Textbooks and Handbooks for Teaching Croatian Abroad in the 20th Century*, is organized in conjunction with the international conference, *Schools of Croatian Language and Culture in Overseas Countries Marking the 50th anniversary of the Founding of the Croatian Schools of America and Canada (HIŠAK-CSAC)*, which will be held on September 19-20, 2024, at the Croatian Heritage Foundation, Zagreb, Croatia.

Most of the exhibited materials are from the Foreign Croatian Collection of the National and University Library in Zagreb, which holds in its collection works by Croatian authors printed outside of Croatia, works by foreign authors whose subject is Croatia and Croats, emigrant press and press of Croatian minorities and Croats outside of Croatia. The other exhibits have been collected by Vladimir Bubrin's and Vinko Grubišić who will donate them to the Foreign Croatian Collection at the end of the exhibition.

The majority of materials exhibited here are text books and teaching aids that were initially prepared for the use in classes and eventually for the approval and financial support of the educational institutions in countries where the Croatian language and culture were and continue to be taught. Since the 1970s of the last century, Australia and Canada were the countries in which Croatian language was accepted as a subject of instruction equal to all the other school subjects. These school materials appeared at a time when collaboration with cultural and educational institutions in Croatia was not possible. This had some drawbacks but also advantages in that Croatian language and culture were recognized in their fullness, independent of any ideological pretexts or influences of neighboring languages.

Considering that the teaching of Croatian language and culture was limited to three-four hours weekly, in most cases on Saturdays, care was taken to select texts which would motivate the children to learn the language of their parents outside of their normal school time.

While an effort was made to cover all regional linguistic variances in exercise materials, the text books themselves aimed to familiarize the students with the Croatian standard language. In the course of the school year, usually at Christmas, Mothers' Day and at the end of the school year, school presentations were organized featuring songs, poetry recitations and simple plays.

As one can see from the exhibited titles, a good deal of attention was dedicated to grammatical rules, but the teaching of grammar as such was kept at the level of the students' familiarity of grammar norms of their first language, which they generally used except for the language they spoke at home and at church. The approach used in teaching the Croatian language and culture was to complement it